

N:o 57.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 9 april 1908.
— — — — Andra Kammaren den 9 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts
proposition med förslag till lag om äktenskaps ingående.*

(Lagutskottets utlåtande n:o 30 och memorial n:o 37.)

Till Konungen.

I en den 31 december 1907 dagtecknad proposition, n:o 2, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga propositionen bilagdt förslag till lag om äktenskaps ingående.

Vid granskning af lagförslaget har Riksdagen icke till alla delar kunnat godkänna detsamma. För de ändringar i lagförslaget, som Riksdagen funnit påkallade, redogöres här nedan.

1 §.

I särskilda skrivelser till Eders Kungl. Maj:t hafva Riksdagen och kyrkomötet anhållit om vidtagande af åtgärder till sådan ändring i gällande äktenskapslagstiftning, att rättighet att ingå äktenskap inför

borgerlig myndighet måtte medgifvas jämväl dem, hvilka för närvarande äro uteslutande hänvisade till äktenskaps afslutande medelst vigsel. Det förslag till lag om äktenskaps ingående, hvilket nu af Eders Kungl. Maj:t framlagts, är äfven byggt på grundsatsen, att det i regel skall stå medlemmar af svenska kyrkan fritt att välja mellan att ingå äktenskap inför borgerlig myndighet eller genom vigsel. I anslutning härtill och i öfverensstämmelse med sin år 1904 i ämnet uttalade mening finner jämväl Riksdagen, att den reform, som nu föreslagits i fråga om formerna för ingående af äktenskap, bör stanna vid införande af fakultativt civil-äktenskap.

I en viktigare punkt afviker emellertid Eders Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition från den princip, som ansetts böra vara normerande för lagstiftningen i ämnet. Ut i sin berörda framställning till Eders Kungl. Maj:t utgick nämligen Riksdagen ifrån att, vid sidan af den rätt till äktenskaps ingående inför borgerlig myndighet, hvilken kunde blifva medgifven dem, som förut ej vore därtill berättigade, förmånen af att få sitt äktenskap afslutadt genom vigsel fortfarande skulle i samma utsträckning som förut stå dessa öppen, vare sig de båda tillhörde svenska kyrkan eller främmande trossamfund. Föreliggande proposition åsyftar emellertid att afskaffa vigselbehörighet för främmande trossamfunds prästerskap samt följaktligen göra civiläktenskapet obligatoriskt äfven för sådana medlemmar af dylikt samfund, hvilka enligt nu gällande regler äro uteslutande hänvisade till vigsel såsom form för äktenskaps ingående.

Riksdagen hyser för sin del betänkligheter mot afskaffande af all vigselbehörighet för främmande trossamfunds prästerskap. Det må villigt medgifvas, att genom dess upphäfvande en i och för sig önskvärd enkelhet och reda skulle vinnas i de nu bestående mångskiftande bestämmelserna angående formen för ingående af äktenskap, men endast för ernående af denna enkelhet och reda bör icke uppoffras den rätt, som för närvarande är medlemmar af vissa främmande trossamfund förunnad, att ingå äktenskap medelst vigsel efter vederbörande samfunds kyrkobruk. För att ett afskaffande af denna samfundens prästerskap tillkommande vigselbehörighet skulle ifrågakomma, borde synnerligen tungt vägande skäl tala därför. Enligt Riksdagens uppfattning är emellertid detta icke fallet, utan föreligga fastmera öfvervägande skäl för bibehållande af nämnda befogenhet. Om vid införande af civiläktenskap på sätt i Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition föreslagits, nämligen i de flesta fall blott såsom en rättighet och ej såsom den enda af

staten erkända formen för äktenskaps ingående, behörighet till förrättande af vigsel frantages prästerskapet inom främmande trossamfund, hvilket nu innehar dylik behörighet, under det att rätt till erhållande af kyrklig vigsel kvarstår för statskyrkans medlemmar, skulle tillskapas en konfessionell olikställighet uti ifrågavarande afseende, där någon sådan för närvarande icke finnes. I de utdrag af i statsrådet förda protokoll, som åtfölja ifrågavarande proposition, angifves vidare såsom grund till det ifrågasatta upphäfvandet af denna rättighet, att staten saknar garantier för att de för afslutande af ett äktenskap väsentliga momenten ingå i de vigselformer, som användas inom de främmande trossamfundet. De former, som hittills ansetts tillfyllestgörande för att ett borgerligt äktenskap skall vara lagligen ingånget, och som äfven upptagits i föreliggande lagförslag, bestå endast däri, att myndigheten affordrar kontrahenterna deras frivilliga ja och samtycke samt därefter förklarar dem för äkta makar. Riksdagen kan icke föreställa sig, att icke de former för ingående af äktenskap, å hvilket fordran sålunda uppställts, inom samtliga de ifrågavarande samfundet skola anses såsom nödvändiga moment i de vigselformulär, som där tillämpas. I hvarje fall lärer staten icke sakna möjlighet att tillse, att den ritual, som användes inom de olika samfundet, innebär fullt betryggande garantier för att de formella förutsättningarna för ett lagligt äktenskap skola föreligga. Riksdagen vill därjämte erinra, att en garanti mot att äktenskap inom samfundet ingås i fall, då hinder däremot möter, förefinnes i bestämmelsen att, innan äktenskap afslutas medelst vigsel af präst inom vederbörande samfund, lysning skall hafva skett i den till svenska kyrkan hörande församling, där kvinnan har sitt hemvist, hvarvid det åligger lysningsförrättaren att tillse, det äktenskapshinder icke föreligger. Den prästerskapet inom ifrågavarande samfund tillerkända behörighet att förrätta vigsel har dessutom under en längre tid utöfvats utan att, såvidt Riksdagen har sig bekant, några menliga verkningar däraf framträdt. Man synes då redan af denna grund sakna anledning att upphäfva den likställighet, som i detta afseende rådt mellan medlemmar af svenska statskyrkan och ifrågavarande samfund, i synnerhet som en ändring af nu bestående förhållanden i denna del icke påkallats vare sig af Riksdagen, af kyrkomötet, af någon allmänt utbredd mening inom landet eller af samfundet själfva. Det må visserligen vara sant, att ett afskaffande af denna rätt ingalunda innebär något angrepp på de främmande samfundets religiösa frihet, då det står dem öppet att anordna en efterföljande religiös akt,

men då man under en afsevärd tid framåt torde böra räkna med att det öfvervägande flertalet af dem, som ärna ingå äktenskap, hellre vilja gifva religionens helgd åt sitt förbund genom att besegla dess stiftande medelst vigsel än afsluta det inför borgerlig myndighet, synes Riksdagen borttagandet af rätten till vigsel för medlemmar af ifrågavarande samfund vara för känslan något sårande. Det mindre lämpliga häri skulle otvifvelaktigt framstå så mycket tydligare, som ett borttagande af denna högt skattade förmån icke kan anses påkallad af något statens eller kyrkans intresse.

Hvad Riksdagen ofvan anført rörande rätt till vigsel för vissa främmande trossamfunds medlemmar har närmast afsett de samfund af kristen tro, hvilkas prästerskap tillerkänts behörighet att viga. I Eders Kungl. Maj:ts proposition hafva emellertid äfven mosaiska trosbekännare, som åstunda att med hvarandra träda i äktenskap, uteslutande hänvisats till att afsluta sitt äktenskap inför borgerlig myndighet. Sedan mycket lång tid tillbaka hafva de mosaiska trosbekännarna, trots det att uttryckligt lagstadgande därom icke gifvits, ansetts berättigade att ingå äktenskap i de former, som enligt mosaiskt religionsbruk få därför användas. I likhet med hvad Riksdagen funnit anledning förorda med afseende å vissa främmande kristna trossamfund, anser Riksdagen, att äfven de mosaiska trosbekännarna böra bibehållas vid rätten att ingå giftermål medelst vigsel af rabbin eller annan samfundets religionslärare. Riksdagen har dock icke ansett nödigt att uttrycklig bestämmelse därom intages uti förevarande lag, enär de i paragrafen använda uttrycken otvifvelaktigt inbegripa äfven de mosaiska trosbekännarna, förutsatt att Eders Kungl. Maj:t på ansökan medgifver deras prästerskap behörighet att förrätta vigsel med laga verkan. Särskildt med hänsyn till de mosaiska trosbekännarnas nu bestående rätt uti ifrågavarande afseende, anser sig Riksdagen kunna förutsätta, att Eders Kungl. Maj:t icke skall förmena mosaiskt prästerskap behörighet att förrätta vigsel.

Såvidt Riksdagen kan finna, torde något hinder icke heller förefinnas mot att orden präst och prästerskap anses inbegripa äfven rabbin och annan judisk religionslärare.

På grund af de skäl, som sålunda anförts, har Riksdagen funnit sig böra uti nu ifrågavarande paragraf införa ett nytt moment, hvarigenom de främmande trossamfundens prästerskap i samma utsträckning, som gäller i fråga om svenska kyrkans, bibehålles vid den vigselbehörighet de hittills åtnjutit.

2 §.

Uti denna paragrafs bestämmelser rörande de borgerliga myndigheter, inför hvilka äktenskap må afslutas, har Riksdagen funnit sig böra föreslå vissa jämkningar. I paragrafen stadgas, att, då borgerligt äktenskap skall ingås i stad, detsamma skall afslutas inför magistraten samt, då det skall ingås på landet, inför kronofogden i orten. Då det emellertid, på sätt i vissa inom Riksdagen väckta motioner anförts, åtminstone i de större städerna torde kunna medföra olägenheter att borgerligt äktenskap i stad alltid skall ingås inför magistraten, anser Riksdagen skäl föreligga för den ändring i Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition, att äktenskap må kunna afslutas inför lagfaren ledamot af magistraten. Riksdagen finner dock tillräckliga grunder icke vara för handen för att betaga dem, som vilja ingå äktenskap, möjligheten att göra det inför magistraten. I de fall, då äktenskapet afslutas inför viss ledamot af magistrat, torde det vid förrättningen förda protokoll, i likhet med hvad finnes stadgadt rörande äktenskap, som ingås inför kronofogde, böra af vittnen bestyrkas.

Vidare torde mot ifrågavarande bestämmelser i Eders Kungl. Maj:ts förslag med fog kunna anmärkas, att genom dem kronofogde i icke få fall blefve förhindrad att förrätta giftermål mellan kontrahenter, tillhörande hans tjänstgöringsområde. Flera af landets kronofogdar äro nämligen med vederbörligt tillstånd bosatta i städerna och skulle följaktligen icke ens vara behöriga att afsluta äktenskap mellan personer, som tillhöra deras distrikt, om icke äktenskapet ingås inom vederbörande kronofogdes tjänstgöringsområde. Den omständigheten, att kronofogde är bosatt i stad, synes emellertid Riksdagen icke böra föranleda, att han blifver obehörig att där förrätta giftermål. Såsom skäl för denna sin uppfattning vill Riksdagen vidare anföra, att, enligt hvad Riksdagen inhämtat, nu gällande bestämmelser i ämnet flerstädes så tillämpats, att i stad bosatt kronofogde ansetts behörig att förrätta giftermål äfven inom staden.

I enlighet med hvad Riksdagen sålunda anført, har Riksdagen gifvit ifrågavarande paragraf en förändrad affattning.

3 §.

Riksdagens förslag, att den vissa främmande trossamfunds prästerskap tillerkända behörighet att förrätta vigsel må bibehållas, har föranledt Riksdagen att företaga en omredigering af ifrågavarande paragraf. Så-

lunda har det i Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition föreslagna andra stycket af paragrafen inarbetats i första stycket samt bestämmelserna om formen för vigsel, förrättad af samfundens prästerskap, insatts såsom ett nytt andra stycke.

4 och 5 §§.

De af Riksdagen föreslagna ändringarna i dessa paragrafer betingas utaf bibehållande af rätten för främmande trossamfunds medlemmar att erhålla vigsel.

6 §.

Denna paragraf har icke gifvit Riksdagen anledning till någon erinran.

Hvad slutligen angår de stadganden, som genom förevarande lag böra sättas ur kraft, torde, om Riksdagens förslag till affattning af densamma vinner beaktande, följande i föreliggande proposition till upphäfvande föreslagna lagrum fortfarande böra blifva gällande, nämligen andra stycket af 18 § i nådiga förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning den 31 oktober 1873, innefattande straffbestämmelser för främmande trossamfunds präst, som viger dem, hvilkas äktenskap för laga hinder måste återgå, samt nådiga kungörelsen den 6 augusti 1894 angående vissa skyldigheter, som åligga föreståndare för församling af främmande kristna trosbekännare, hvaruti meddelas föreskrifter angående styrkande af behörighet för präst inom vederbörande samfund att förrätta vigsel.

På grund af hvad sålunda anförts, har Riksdagen, som icke kunnat i oförändradt skick godkänna Eders Kungl. Maj:ts förevarande proposition, för sin del antagit följande

Lag

om äktenskaps ingående.

1 §.

Vilja medlemmar af svenska kyrkan här i riket med hvarandra ingå äktenskap, och har såväl mannen som kvinnan inom kyrkan begått

Herrens nattvard eller af präst inom kyrkan åtnjutit konfirmationsundervisning och af denne funnits beredd att, efter undergången konfirmation, få tillträde till nattvarden, må äktenskapet afslutas inför borgerlig myndighet eller med vigsel.

Samma lag vare, där äktenskap skall ingås emellan dem, hvilka bägge tillhöra samma främmande trossamfund med sådant prästerskap, att Konungen funnit åt detsamma kunna anförtros att vigsel med laga verkan förrätta och förty rättighet därtill medgifvit.

I öfriga fall skall äktenskap här i riket afslutas inför borgerlig myndighet.

2 §.

Borgerlig myndighet, inför hvilken äktenskap må afslutas, är, då äktenskapet skall ingås i stad, magistraten eller lagfaren ledamot af magistraten och, på landet, kronofogden i orten. Sådän myndighets åliggande att förrätta giftermål är ej beroende däraf, att mannen eller kvinnan har sitt hemvist inom myndighetens tjänstgöringsområde. Är kronofogde bosatt i stad, äge han jämväl inom staden verkställa dylik förrättning.

Äktenskap inför borgerlig myndighet skall afslutas i släktingars eller andra vittnens närvaro. Myndigheten affordre mannen och kvinnan deras frivilliga ja och samtycke och förklare dem därpå för äkta makar. Hvad sålunda förekommit skall upptagas i särskildt, öfver sådana ärenden fördt protokoll; och varde, där äktenskapet är ingånget inför kronofogde eller ledamot af magistrat, protokollet af vittnen bestyrkt.

3 §.

Vigsel mellan medlemmar af svenska kyrkan förrättas af präst inom kyrkan i enlighet med föreskrifterna i den för kyrkan gällande handbok. De, som vilja ingå äktenskap, äga att till förrättande af vigsel välja den präst inom kyrkan, de själfva åstunda; dock att skyldighet att viga åligger allenast präst i församling, där mannen eller kvinnan har sitt hemvist.

Vigsel mellan medlemmar af främmande trossamfund skall efter samfundets kyrkobruk förrättas af präst inom samfundet.

4 §.

Innan äktenskap må afslutas, inför borgerlig myndighet eller med vigsel, skall lysning, på sätt därom är stadgadt, ske i den till svenska kyrkan hörande församling, där kvinnan har sitt hemvist.

5 §.

Då äktenskap afslutas annorledes än med vigsel inom svenska kyrkan, åligger det borgerlig myndighet, inför hvilken äktenskap blifvit ingånget, eller vigsselförrättare att ofördröjligen om äktenskapet göra anmälan hos kyrkoherden i den församling, hvarest lysningen skett, så ock, där make tillhör främmande församling, åt hvars föreståndare eller prästerskap lagligen blifvit uppdraget att öfver församlingsmedlemmarna föra kyrkobok, hos den person, af hvilken församlingens kyrkobok föres.

Om skyldighet för präst inom svenska kyrkan att anmäla vigsel för dess antecknande i kyrkobok gälla särskilda bestämmelser.

6 §.

Att i vissa fall äktenskap, som här i riket ingåtts inför diplomatisk eller konsulär ämbetsman i främmande stats tjänst, skall anses vara i behörig form afslutadt, så ock om giltigheten af utrikes ingångna äktenskap är särskildt stadgadt.

Genom denna lag upphävas:

cirkuläret den 15 september 1773, i hvad det afser rätt att välja präst till förrättande af vigsel;

3 § i förordningen den 20 januari 1863 angående giftermål emellan kristen och mosaisk trosbekännare;

4 och 5 §§ i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning äfvensom 9 § i samma förordning, såvidt angår anmälan om ingångna äktenskap, samt hvad i första stycket af 19 § i förordningen stadgas rörande lysning till äktenskap i vissa fall;

2 § i förordningen den 31 oktober 1873 angående ändring i vissa delar af kyrkolagen med därtill hörande författningar;

förordningen den 15 oktober 1880 angående äktenskaps afslutande i visst fall inför borgerlig myndighet;

lagen den 13 maj 1898 angående rätt till erhållande af kyrklig vigsel i visst fall;
så ock hvad lag eller särskild författning i öfrigt innehåller mot denna lag stridande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1909.

Stockholm den 9 april 1908.

Med undersåtlig vördnad.
